

Puikybė

ir

prietarai

JANE AUSTEN

*Kartais žmogus, kurio tu nekenti labiau už viską
pasaulyje, yra tas, be kurio tu negalėtum gyventi...*

OBULYS

JANE AUSTEN

Puikybė

ir

prietarai

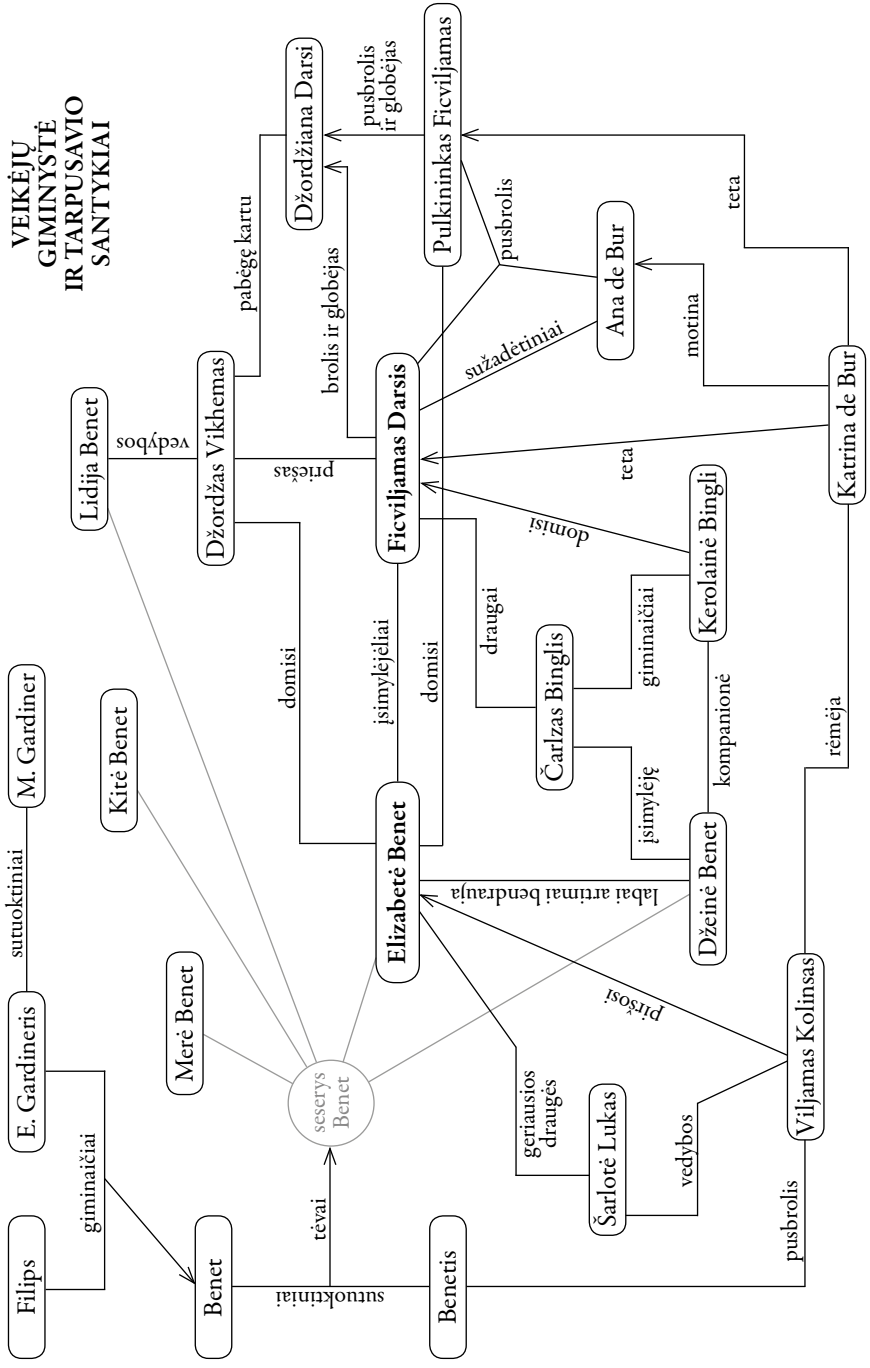
Romanas

Iš anglų kalbos vertė
JŪRATĖ JUŠKIENĖ

OBUOLYS

VEIKĒJŲ
GIMINYSTĒ
IR TARPUSAVIO
SANTYKIAI

I SKYRIUS

YRA TOKIA visuotinai pripažinta tiesa, kad nemažus turtus paveldėjęs viengungis negali apsieiti be žmonos.

Kad ir kaip menkai būna žinomi tokio pirmą kartą apylinkėse pasirodžiusio vyriškio jausmai ar pažiūros, ši tiesa taip giliai įsišaknijusi kaimynystėje gyvenančių šeimų galvose, jog neučia jis imamas laikyti teisėta vienos ar kitos jų dukterų nuosavybe.

– Brangusis pone Beneti, – vieną dieną jam tarė jo ponia. – Ar girdėjote, kad Neterfildo Parką pagaliau išnuomojo?

Ponas Benetis atsakė negirdėjęs.

– Bet taip yra, – atsakė ji. – Nes ponia Long ką tik buvo ten ir viską man papasakojo.

Ponas Benetis nutylėjo.

– Nejaugi nenorite išgirsti, kas išsinuomojo?! – nekantriai sušuko jo žmona.

– *Jūs* norite man papasakoti, o aš nė kiek tam neprieštarauju.

Tokio paskatinimo pakako.

– Brangusis, žinokite, ponia Long sako, kad Neterfildą išsinuomojęs labai turtingas jaunas vyriškis iš Šiaurės Anglijos; kad jis atvykęs pirmadienį ketvertu arklių kinkytu fajetonu

apžiūrėti namo ir buvęs taip sužavėtas, jog tuoj pat sutaręs su ponu Morisu, kad namas pereisias jo žinion prieš Mykolines, o kelis savo tarnus atsiųsias dar nepasibaigus kitai savaitei.

– Kuo jis vardu?

– Binglis.

– Jis vedęs ar viengungis?

– O! Viengungis, brangusis, jokių abejonių! Viengungis ir labai turtingas; keturi ar penki tūkstančiai per metus. Kaip pasisekė mūsų mergaitėms!

– Kaipgi dabar? O kuo jos čia dėtos?

– Brangusis pone Beneti, – atsakė žmona. – Kaip jūs mane varginate! Turiu jums pasakyti, kad aš galvoju apie jo vedybas su viena iš jų.

– Ar turėdamas tokį ketinimą jis čia ir apsigyveno?

– Ketinimą! Nesąmonė, kaip galite taip kalbėti! Bet visai tikėtina, kad jis *gali* vieną jų įsimylėti, todėl jūs privalote jį aplankyti vos jam atvykus.

– Nematau jokio reikalo. Galite pati eiti su mergaitėmis, galite jas išleisti vienas, ir taip veikiausiai būtų dar geriau, nes savo grožiu nenusileidžiate nė vienai jų, tad ponas Binglis iš viso būrio gali pasirinkti jus.

– Brangusis, jūs man pataikaujate. Žinoma, aš *buvau* apdovanota grožiu, bet dabar nemanau esanti ypatinga gražuolė. Penkias dukras užauginusi moteris neturėtų galvoti apie savo pačios grožį.

– Tokiais atvejais moteriai dažniausiai grožio lieka tiek, kad nebėra apie ką galvoti.

– Bet, brangusis, jūs privalote aplankyti poną Binglį, kai jis apsigyvens kaimynystėje.

– Užtikrinu, kad nė neketinu to daryti.

– Bet pagalvokite apie savo dukras. Tik įsivaizduokite, kokia puiki ateitis laukia vienos jų. Seras Viljamas ir ledi Lukas būtinai eis, ir tik dėl tos vienintelės priežasties; juk žinote, kad jie nelanko naujai atvykusiųjų. Tikrai privalote nueiti, nes *mes* negalėsime pas jį nuvykti, jei to nepadarysite jūs.

– Dievaži, jūs per daug skrupulinga. Drįstu sakyti, kad ponas Binglis labai apsidžiaugs jus išvydęs, o aš brūkštelsiu kelias eilutes ir patvirtinsiu kuo nuoširdžiausiai pritariantis jo vedyboms su bet kuria iš mergaičių, nors negaliu neužtarti geru žodeliu savo mažosios Lizės.

– Norėčiau, kad to nedarytumėte. Lizė niekuo ne geresnė už kitas; ir aš neabejoju, kad ji toli gražu nėra tokia žavinga kaip Džeinė ar tokio linksmo būdo kaip Lidija. Bet jūs visada pirmenybę atiduodate *jai*.

– Nė viena jų negali kažin kuo pasigirti, – atsakė jis. – Kvailos ir nieko neišmano, kaip ir kitos mergaitės; Lizė yra guvesnio proto už seseris.

– Pone Beneti, kaip jūs galite šitaip koneveikti savo vaikus? Jums malonu mane erzinti. Ir jums visai negaila mano vargšų nervų.

– Jūs neteisingai mane supratote, brangioji. Aš labai gerbiu jūsų nervus. Jie yra seni mano bičiuliai. Jau mažiausiai dvidešimt metų jūs su tokia meile man kalbate apie juos.

– Ak! Jūs nežinote, kaip aš kenčiu.

– Bet tikiuosi, kad ištersite ir sutikssite dar daug jaunuolių su keturiais tūkstančiais metinių pajamų, kurie apsigyvens mūsų apylinkėse.

– Mums nebus jokios naudos, jeigu ir dvidešimt tokių atvyktų, nes jūs jų neaplankysite.

– Pažadu, brangioji, kai atvyks dvidešimt, aplankysiu visus.

Ponas Benetis buvo toks keistas guvaus proto, sarkastiško humoro, santūrumo ir nepastovumo kratinys, kad per dvidešimt trejus bendro gyvenimo metus žmona taip ir neįstengė perprasti jo būdo. *Ją* suprasti buvo kur kas lengviau – menko protelio, neišsilavinusi ir aikštinga moteriškė. Jeigu ją užvaldydavo apmaudas, ji vaizduodavosi, kad tai nervai. Jos gyvenimo tikslas buvo ištekinti dukteris; vienintelė paguoda – vizitai ir naujienos.

II SKYRIUS

PONAS Benetis buvo vienas pirmųjų, pasveikinusių poną Binglį. Jis iš pat pradžių norėjo aną aplankyti, nors ligi paskutinės akimirkos tvirtino žmonai neketinąs niekur eiti, ir iki pat vakaro, jau po jo vizito, ji visiškai nieko nenučiuokė. Tada tai buvo atskleista šitaip. Stebėdamas, kaip antroji dukterė darbuojasi puošdama skrybėlaitę, jis ūmai kreipėsi į ją:

– Lize, tikiuosi, kad ponui Bingliui ji patiks.

– Mums nelemta sužinoti, *kas* ponui Bingliui patinka, – pagiežingai atšovė jos motina, – nes mes niekada pas jį nenuvyksim.

– Bet jūs pamirštate, mama, – tarė Elizabetė, – kad sutiksimė jį vakarėliuose, ir kad ponia Long žadėjo mus supažindinti.

– Netikiu, kad ponia Long taip pasielgtų. Pati turi dvi dukterėčias. Ji – savanaudė ir veidmainė, ir aš esu labai prastos nuomonės apie ją.

– Aš ne ką geresnės, – tarė ponas Benetis. – Ir džiaugiuosi, kad jūs nelaukiate jos malonės.

Ponia Benet nesiteikė atsakyti, bet, neįstengdama susitvardyti, ėmė plūsti vieną iš dukterų.

– Kite, dėl Dievo meilės, liaukis taip kosėjusi! Galėtum bent truputėlį pasigailėti mano nervų. Visai baigi juos išdraskyti.

– Lize, tikiuosi, kad ponui Bingliui ji patiks.

– Kiti nesupranta, kada reikia kosėti, – pasakė tėvas. – Ji nevykusiai pasirenka laiką.

– Aš kosčiu ne savo malonumui, – pasišiaušė Kitė.

– Lize, kada kitas tavo pokylis?

– Po dviejų savaitių ir vienos dienos.

– Na va! – sušuko motina. – O ponია Long grįš tik dieną prieš pokylį; taigi ji negalės mūsų pristatyti, nes pati jo nepažinos.

– Vadinasi, brangioji, jūs būsite pranašesnė už savo bičiulę ir galėsite pati ją pristatyti ponui Bingliui.

– Tai neįmanoma, pone Beneti, neįmanoma, nes aš pati jo nepažįstu; kaip jūs galite šitaip mane erzinti?

– Vertinu jūsų apdairumą. Žinoma, dviejų savaitių pažintis – ne kažin kas. Neįmanoma pažinti žmogaus per dvi savaites. Bet jeigu *mes* neišdrįsime, išdrįs kas nors kitas; be to, ponია Long ir jos dukterėčios turi išmėginti savo laimę. Kadangi tokį žingsnį ji įvertins kaip malonę, jeigu jūs atsisakote tai padaryti, šio reikalo imuosi aš.

Mergaitės įbedė akis į tėvą. Ponia Benet teištaraė:

– Niekai, niekai!

– Ką galėtų reikšti tie kategoriški šūkčiojimai?! – sušuko jis. – Nejaugi manote, kad supažindinimo ritualas ir jam teikiama reikšmė yra vieni niekai? Čia aš negalėčiau jums pritarti. Mere, ką pasakysi? Žinau, kad esi giliai mąstanti panelė, skaitai geras knygas ir išsirašai citatas.

Merė norėjo pasakyti ką nors labai protinga, bet nežinojo ką.

– Kol Merė rikiuoja savo mintis, – tęsė jis, – grįžkime prie pono Binglio.

– Man jau užteks to pono Binglio! – sušuko jo žmona.

– Labai apmaudu *tai* girdėti, bet kodėl nesakėte anksčiau? Jei šlyt būčiau žinojęs, tikrai nebūčiau pas jį važiuavęs. Man labai gaila, bet aš jau jį pasveikinau, ir dabar pažinties nebeišvengsime.

Ponių nuostaba buvo kaip tik tokia, kokios jis ir tikėjosi; ponios Benet tikriausiai toli pralenkė visų kitų, nors, pirmajam džiaugsmo šurmuliui apimus, ji ėmė aiškinti, kad visą laiką būtent to ir tikėjosi.

– Koks jūs nuostabus, brangusis pone Beneti! Bet aš žinoju, kad man pavyks jus įtikinti. Žinoju, kad pernelyg mylite savo mergaites ir nepraleistumėte tokios progos. Kokia aš patenkinta! Ir kaip šauniai pajuokavote, kad nuėjote šlyt ir niekam neprasitarėte iki pat šios akimirkos.

– Dabar, Kite, gali kosėti kiek tik širdis geidžia, – tarstelėjo ponas Benetis ir tai sakydamas išėjo iš kambario nuvargintas žmonos džiūgavimų.

– Mergaitės, jūs turite nuostabų tėvą, – pasakė ši, kai durys užsidarė. – Nežinau, kaip ir atsidėkosite už jo gerumą; beje, man taip pat. Žinokit, kad sulaukus mūsų metų kasdienės naujos pažintys nėra labai malonus dalykas, bet dėl jūsų mes viską padarysim. Lidija, meile mano, nors tu *esi* jauniausia, drįstu sakyti, kad ponas Binglis būtinai per pokylį tave pašokdins.

– Ai! – išdidžiai atšovė Lidija. – Aš visai nebijau, nes nors *esu* jauniausia, betgi aukščiausia.

Visas likęs vakaras prabėgo spėliojant, kada jis atvyksiąs atsakomojo vizito, ir svarstant, kada joms derėtų jį pakviesti pietų.

III SKYRIUS

KAD IR KIEK ponia Benet, savo penkių dukterų padedama, kamantinėjo vyrą ta tema, joms nepavyko išpešti jokio patenkinamo atsakymo, kaipgi atrodas tas ponas Binglis. Jos puolė jį visais įmanomais būdais: atvirais klausimais, gudriomis spėlionėmis, tolimomis užuominomis, bet jam vis pavykdavo išsisukti; ir pagaliau jos buvo priverstos pasitenkinti kaimynės ledi Lukas žiniomis iš antrų lūpų. Jos pasakojimas bylojo atvykėlio naudai. Serą Viljamą jis tiesiog sužavėjęs. Ponas Binglis esąs gana jaunas, labai patrauklus, nepaprastai malonus, ir, lyg to dar būtų negana, ketinąs į kitą vakarėlį atsivesti būrį draugų. Kas galėtų būti geriau! Jei mėgsti šokti, vadinasi, neišvengiamai įsimylėsi; ir buvo imta puoselėti gana drąšias viltis dėl pono Binglio širdies.

– Jeigu pamatytčiau vieną savo dukterų laimingai įsikūrusią Neterfilde, – pasakė ponia Benet savo vyrui, – o visas kitas taip pat sėkmingai išleisčiau už vyrų, daugiau nieko nebenorėčiau.

Po poros dienų ponas Binglis atvyko atsakomojo vizito ir apie dešimtį minučių pasėdėjo drauge su ponu Benečiu bibliotekoje. Jis puoselėjo viltį, kad jam bus leista išvysti jaunąsias paneles, apie kurių grožį tiek daug buvo girdėjęs, bet pamatė tik

jų tėvą. Panelėms labiau pasisekė, nes pro antrojo aukšto langą galėjo įsitikinti, kad jis vilkėjo mėlyną švarką ir atjojo ant juodo žirgo.

Netrukus buvo išsiųstas kvietimas atvykti pietų, o ponias Benet jau buvo suplanavusi, kokie patiekalai galėtų padaryti garbę jos virtuvei, bet buvo gautas atsakymas, kad viską teks atidėti. Ponas Binglis rytojaus dieną turįs būti mieste, todėl jam tenką atsisakyti garbės kartu pietauti ir t. t. Ponia Benet nepaprastai susikrimto. Ji neįsivaizdavo, kokių reikalų galima turėti vos atvykus į Harfordšyrą, ir ėmė nuogaštauti, kad jis amžinai skrajosias iš vienos vietos į kitą, taip niekada rimtai ir nenutūpdamas Neterfilde, kaip turėtų būti. Ledi Lukas šiek tiek aprašino jos būgštavimus, pakišusi mintį, jog jis išvykęs į Londoną tik tam, kad atsivežtų į puotą daug draugų; ir netrukus pasklido žinia, kad ponas Binglis į vakarėlį atsivešias dvylika panelių ir septynis ponus. Mergaitės sielojosi dėl tokios panelių gausybės, bet dieną prieš pokylį jas paguodė žinia, kad, užuot parsikvietęs dvylika, jis iš Londono atsivežė tik šešis žmones: penkias seseris ir pusbrolių. O kai draugija įžengė į kambarį, kur buvo susirinkę svečiai, ją sudarė viso labo penki asmenys: ponas Binglis, dvi jo seserys, vyresniosios sesers vyras ir dar vienas jaunuolis.

Ponas Binglis – patrauklus ir tikras aristokratas: malonių veido bruožų, natūralaus bei nevaržomo elgesio. Jo seserys buvo gražios, neabejotinai kilmingų manierų moterys. Svainis ponas Herstas niekuo neišsiskyrė iš kitų džentelmenų; bet jo bičiulis ponas Darsis netrukus prikaustė visų dėmesį savo lieknū, aukštu stotu, maloniais bruožais, kilminga laikysena bei kalbomis, apskriejusiomis kambarį nepraejus nė penkioms minutėms po jo pasirodymo, apie dešimtį tūkstančių metinių

pajamų. Ponai paskelbė jį esant maloniu asmeniu, ponios nutarė, kad jis kur kas patrauklesnis nei ponas Binglis, ir veik pusę vakaro jis buvo lydimas susižavėjimo žvilgsnių, kol jo elgesys nesukėlė pasišlykštėjimo, nuslopinusio populiarumo bangą; paaiškėjo, kad jis išpuikęs, žvelgia į visus iš aukšto, niekas jam neįtinka, tad net didžiulis dvaras Derbišyre neįstengė išlyginti pačios bjauriausios, nemaloniausios išvaizdos ir padaryti jį vertą savo bičiulio.

Ponas Binglis greitai susipažino su visais svarbiausiais kambaryje buvusiais žmonėmis; jis buvo linksmas ir atviras, šoko visus šokius, supyko, kad pokylis baigėsi taip anksti, ir kalbėjo, kad pats sukviesią visus į Neterfildą. Tokios malonios savybės pačios byloja apie save. Koks kontrastas tarp jo ir bičiulio! Ponas Darsis pašoko tik vieną kartą su ponia Herst ir kartą – su panele Bingli, atsisakė būti supažindintas su bet kuria kita panele ir visą vakarą praleido vaikštinėdamas po kambarį, retsykiais persimesdamas vienu kitu žodeliu su kuo nors iš savo draugijos. Dėl jo būdo neliko jokių abejonų. Jis buvo labiausiai išpuikęs, nemaloniausias žmogus pasaulyje, ir visi tikėjosi, kad daugiau jis čia nepasirodys. Viena aršiausių jo priešininkių tapo ponia Benet, kurios nepasitenkinimas jo elgesiu apskritai virto tikra pagieža, kai jis atstūmė vieną jos dukterų.

Elizabetė Benet buvo priversta, nesant pakankamai vyrų, praleisti du šokius; dalį to laiko ponas Darsis stovėjo gana arti, idant ji nugirstų pokalbį tarp jo ir pono Binglio, trumpam nutraukusio šokį, kad įkalbėtų bičiulį prisidėti.

– Eime, Darsi, – pasakė jis. – Tu privalai pašokti. Man nepatinka, kad taip kvailai stypsai vienui vienas. Verčiau jau eik šokti.

– Tikrai neisiu. Žinai, kaip nemėgstu šokti, nebent kai gerai pažįstu savo partnerę. Tokiame vakarėlyje tai būtų tiesiog nepakenčiama. Tavo seserys užimtos, o šiame kambaryje daugiau nėra nė vienos moters, su kuria stoti į porą man nebūtų tikra bausmė.

– Tavimi dėtas, nebūčiau toks išrankus, – sušuko Binglis. – Dėl Dievo meilės! Prisiekiu, man dar neteko sutikti tiek daug malonių panielių, kiek čia jų yra ši vakarą, o kelios, rodos, tiesiog reto grožio.

– *Tu* šoki su vienintele gražia panele šiame kambaryje, – pasakė ponas Darsis, žiūrėdamas į vyriausiąją panelę Benet.

– O! Ji yra gražiausia būtybė, kokią man kada teko sutikti! Bet viena jos seserų sėdi kaip tik už tavęs, ji labai graži, ir, drįstu manyti, labai maloni. Meldžiu, leisk paprašyti savo partnerės tave supažindinti.

– Apie kurią tu kalbi? – ir atsukęs jis kurį laiką žiūrėjo į Elizabetę, kol, pagavęs jos žvilgsnį, nuleido akis ir šaltai tarė:

– Pakenčiama, bet ne tokia graži, kad sugundytų *mane*; o aš dabar nenusiteikęs šokdinti panielių, kurias paniekino kiti vyrai. Veikiau grįžk pas savo partnerę ir džiaukis jos šypsena, nes su manimi tik veltui gaišti laiką.

Ponas Binglis paklausė jo patarimo. Ponas Darsis nuėjo šalin, o Elizabetė paliko ne ypač šiltai nusiteikusi jo atžvilgiu. Tačiau labai gyvai papasakojo apie šį nutikimą draugėms; Elizabetė buvo linksmo, žaismingo būdo ir džiaugėsi viskuo, kas kėlė juoką.

Šiaip ar taip, visa šeima vakarą praleido maloniai. Ponia Benet pastebėjo, kad būrelis iš Neterfildo labai susižavėjo jos vyriausiąja dukterimi. Ponas Binglis su ja šoko dukart, į ją atkreipė dėmesį jo seserys. Džeinė tuo džiaugėsi ne mažiau nei jos

– Pakenčiama, bet ne tokia graži, kad sugundytų *mane*.

motina, tik santūriau reiškė savo jausmus. Elizabetė jautė, kad Džeinei malonu. Merė nugirdo minint save panelei Bingli kaip labiausiai apsiskaičiusią šių apylinkių panelę; Katrinai ir Lidijai likimas nepašyktėjo partnerių visą vakarą, o daugiau per pokylius joms niekas ir nerūpėdavo. Todėl linksmai nusiteikusias jos grįžo į Longborną – kaimelį, kurio pagrindinės gyventojos buvo. Ponas Benetis dar nemiegojo. Paėmęs knygą jis pamiršdavo laiką, o šįkart dar buvo be galo smalsu, kaip praėjo vakaras, sukėlęs tiek išankstinių kalbų. Jis tikėjosi išgirsiąs, kad žmona nusivylė naujakuriu, bet greitai suprato, kad teks išklaudyti visai priešingą istoriją.

– Ak! Mano brangusis pone Beneti, – ji žengė į kambarį. – Vakaras buvo tiesiog nuostabus, pokylis – tiesiog šaunus. Gaila, kad jūsų nebuvo. Džeine buvo taip žavimasi, jai nebuvo lygių. Visi tekalbėjo, kaip puikiai ji atrodanti; ir ponas Binglis manė ją esant gražią ir pašoko su ja dukart. Tik pagalvokit apie *tai*, mano brangusis; jis šoko su ja du kartus, ir ji buvo vienintelė būtybė, kurią jis pakvietė antrą kartą. Iš pradžių jis pašokdino panelę Lukas. Man buvo taip apmaudu, kai pamačiau, kad jiedu stojo poron; betgi ji visai jam nepatikusi; savaimė suprantama, o kam gi ji gali patikti; ir, man regis, jis buvo pakerėtas Džeinės, kai išvydo ją šokančią. Taigi, jis paklausė, kas ji tokia, buvo supažindintas, ir pakvietė ją kitam šokių dvejetui. Tada trečiuosius du jis šoko su panele King, ketvirtuosius – su Marija Lukas, penktuosius – vėl su Džeine, šeštuosius – su Lize, o Bulanžė...

– Jei jis būtų turėjęs man bent kruopelytę užuojautos, – nekantriai sušuko jos vyras, – nebūtų šokęs nė pusės tiek! Dėl Dievo meilės, nekalbėkit man daugiau apie jo partneres. O kad jis būtų išsinarinęs čiurną per pirmąjį šokį!

– Ak mano brangusis! – tęsė ponia Benet. – Jis mane sužavėjo. Toks nepaprastai mielas! Ir jo seserys – žavios moterys. Gyvenime nesu mačiusi elegantiškesnių suknelių. Drįstu tvirtinti, kad ponios Herst sijono nėriniai...

Čia ji buvo pertraukta dar kartą. Ponas Benetis užprotestavo bet kokias kalbas apie apdarus. Todėl teko ieškoti kitos pokalbio temos, tad ji su didžiuliu kartėliu ir šiek tiek perlenkdama papasakojo apie ją sukėtusį pono Darsio šiurkštumą.

– Bet užtikrinu jus, – pridūrė ji, – Lizė kažin ko nepraranda, kad neįtiko jo skoniui, nes jis yra tiesiog nepakenčiamas, klaidus žmogus, visiškai nevertas malonaus elgesio. Toks išpuikęs ir pasipūtęs, kad tiesiog neįmanoma pakęsti! Vaikštinėjo šen bei ten ir įsivaizdavo esąs labai didis! Nepakankamai graži, kad su ja būtų galima pašokti! Gaila, kad jūsų nebuvo, būtumėte jam parodę vietą. Tiesiog bjauriuosi tuo žmogumi.